

Operativna zaključila, da Prosveta ostane prostovoljni dnevnik

da se glasilo preseli v Cleveland, poražen. Bolniška podpora precej reformirana; tridolarski razred podpore odpade in namesto tega pride razred 50c na dan. Operacijska podpora se bo v bodoče plačevala po članski dobi

predpoldne, na štiri-
pet, je odsek za pravila
in nove točke glede bolni-
šniške podpore.

Operativna zaključila, da Prosveta ostane prostovoljni dnevnik. Bolniška podpora precej reformirana; tridolarski razred podpore odpade in namesto tega pride razred 50c na dan. Operacijska podpora se bo v bodoče plačevala po članski dobi

preseli v Cleveland, je propadla z veliko večino. Sklenjeno je bilo, da konvencija zboruje v četrtek tudi zvečer od sedmih do desetih in zapisnik te seje bo vodila sestra Simčič.

Velika mesta na robu bankrota

Župani se obrnili na zvezno vlado. Zahtevajo enako pomoč kot jo daje privatnim korporacijam

Washington. — (FP) — Te dni so prišli pred senatni finančni odsek štirje župani velikih mest in tajnik Ameriške županske zveze za zahtevo, da zvezna vlada priskoči na pomoč tudi mestom v enaki meri kot privatnim korporacijam.

Deputacijo so tvorili župani Orleansa, Milwaukeeja, Houstona in Bostona ter Paul Better od županske zveze. Rekli so, da veliko število mest je pred bankrotom in jih lahko reši le federalna vlada. Če tega ne stori, bodo mesta ne le defaltirala na bondni obveznosti, ampak tudi ne bodo mogla izvajati programa javnih del v smislu v nižji zbornici sprejetega osnutka javnih del in industrijske rekonstrukcije.

Župani so zahtevali, da kongres dovoli mestom dve milijardi kreditov za dobo dveh let. Ta kredit naj bi bil v tem, da bi mesta imela enake pravice pri tiskanju denarja kot ga imajo federalne rezervne banke, ki rabijo vrednostne papirje za kolateral ali garancijo, mestom pa naj bi služili v ta namen bondi.

Po dveh letih bi mesta sistematično pričela likvidirati te obveznosti: odplačevati bonde in v isti meri jemati denar iz cirkulacije. Na ta način bi mesta odvrnila krizo in prišla do sredstev za financiranje obveznosti, administracijskih poslov in javnih del, kar bi olajšalo situacijo. Županski odbor je poudarjal resnost situacije, ker je vedno več davkoplačevalcev, ki zaostajajo za davki.

Župani so sugestirali kot alternativo, naj zvezna vlada kupuje mestne bonde, od katerih bi po dveh letih pričela prejemati obresti. Zviša naj tudi zvezno subvencijo 30% za občinska javna dela, kar je določila nižja zbornica v programu javnih del. Deputacija županov je zastopala 50 največjih mest in "mnenje 75% prebivalcev dežele."

Pravi, da Roosevelt tira Ameriko v socializem

Washington, D. C., 31. maja. — Henry D. Hotfield, zvezni senator iz W. Virginije, je podal izjavo, v kateri pravi, da Roosevelt in njegovi svetovalci tirajo deželo v socializem. To kaže na načrt vladne kontrole nad industrijami, katerega Rooseveltova administracija odobrava.

Senator je kritiziral člane kongresa, češ, da slepo sledijo administraciji, ki odprto propagira socializiranje industrij in poljedelstva.

"Čuječez" napadli stavkarje v cerkvi

Watsonville, Cal. — Petsto "čuječez" je udrl v Four Square Gospel cerkev, kjer so zborovali poljedelski stavkarji, ki so bili zaposleni pri kultiviranju solnatih nasadov, pretepli in prepodili delavce, cerkev pa razbili.

Kampanja za organiziranje delavcev

Predsednik Ameriške delavske federacije podprl Rooseveltov program vladne kontrole nad industrijami. Openšaparji se pripravljajo na boj

Washington, D. C., 31. maja. — Organizirano delavstvo je otvorilo kampanjo za unijoniziranje vseh ameriških delavcev na podlagi določb načrta vladne kontrole nad industrijami, ki je sedaj pred kongresom.

Dasi predloga še ni postala zakon in vzlic dejstvu, da reprezentanti več industrij odločno pobijajo propozicije v prilog delavstvu, ki jih vsebuje načrt, je William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, že podvzel akcijo, da si delavstvo zagotovi koristi predložene zakonodaje.

Green je sklical konferenco vseh eksekutivnih uradnikov narodnih in mednarodnih unij, ki se bo odprla 6. junija v Washingtonu in na kateri se bo govorilo izključno o načrtih za unijoniziranje ameriškega delavstva.

Prav tiste propozicije predloge vladne kontrole nad industrijami, za katere se navdušuje Green, so izvale veliko opozicijo s strani openšaparjev. Robert L. Lund, predsednik Ameriške asociacije tovarnarjev, je brzojavno pozval več tisoč članov te organizacije na poseben sestanek v Washingtonu za prihodnjo soboto. Na tem sestanku bodo podvzeti koraki v svrhu protekcije openšaparjskih interesov, ki jih ogrožajo določbe predloge glede vladne kontrole industrij.

Možno je, da bo predsednik Roosevelt, podpisal predlog pred sestankom članov tovarniške asociacije, kajti predloga je bila že sprejeta v nižji kongresni zbornici in pričakuje se hitra akcija tudi v senatu. V tem slučaju bodo tovarnarji skušali preprečiti uveljavljenje načrtov glede odprave odprte delavnice, sistema, na čigar podlagi operira veliko število industrij.

V zvezi s tem je značilno dejstvo, da so nekateri voditelji industrij odobrili Rooseveltov program vladne kontrole nad industrijami, v katerem vidijo odpravo restrikcij antitrustnih zakonov in škodljive konkurence med tovarnarji. Zaslišanje o predlogu se nadaljuje pred senatnim odsekom, na katerem nastopajo voditelji organizirane delavstva in reprezentanti industrij.

Železnice bodo dobile diktatorja

Zadevna predloga sprejeta v senatu. Black umaknil amandament glede uveljavljanja šesturnika na železnih

Washington, D. C. — Višja kongresna zbornica je 27. t. m. sprejela takozvano transportacijsko predlogo, ki predvideva imenovanje federalnega koordinatorskega (diktatorja), kateri naj bi uvedel štednjo v obratovanje železnic.

Senator Black je umaknil amandament glede uveljavljanja šesturnika, ko je načelnik meddržavne trgovinske komisije senator Dill izjavil, da se predsednik Roosevelt ne strinja z dodatkom. Dill je dalje izjavil, da se je predsednik Roosevelt razgovarjal z voditelji železniških unij in da so slednji podprli predsednikovo stališče.

Brezposelni v Penni formirajo federacijo

Harrisburg, Pa. — Dne 5. in 6. junija se bo tukaj vršila konvencija brezposelnih delavcev, ki so organizirani v svojih klubih. Glavni namen sestanka je formiranje skupne državne organizacije.

MALA ENTENTA ODOBRILA MUSSOLINIJEV PAKT

To je storila potem, ko je dobila zagotovilo od Velike Britanije in Francije, da oblast Lige narodov ni v nevarnosti

Praga, 31. maja. — Zunanji ministri Jugoslavije, Češkoslovaške in Rumunije, ki tvorijo malo entento, so na svoji konferenci odobrili revidiran Mussolinijev mirovni pakt. V smislu pakta mora četvero zvez — Velika Britanija, Francija, Nemčija in Italija — skrbeti za ohranitev miru v Evropi.

Representanti male entente so izjavili, da so dobili zagotovilo od Francije in Velike Britanije, da ne bo napravljen poskus glede revizije mirovnih pogojev. S tem v zvezi so naznanili, da vprašanje revizije sploh ne obstoji v kolikor se to njih tiče. To vprašanje, ako bi se ga porinilo na površje, bi le zastrupilo mednarodne odnose. Mirovni načrt ne ogroža oblasti Lige narodov, kajti 19. člen ligin pogojev, ki predvideva revizijo pogojev, bo ostal nedotaknjen.

Pariz, 31. maja. — Poslanska zbornica je dala premierju Daladierju s 434 proti 135 glasovom oblast, da lahko podpisuje Mussolinijev mirovni pakt, ako to premier želi. Glasovanje o tej zadevi je prišlo na dnevni red po govoru Louisa Marina, voditelja desničarske opozicije, v katerem je ostro napadel provizije pakta, ker predvidevajo revizijo meddržavnih mej.

Domači drobci

Dva slovenska fanta utonila Collier, Pa. — Mike Tarko, star 18 let, in Frank Shoutok, 19 let, slovenska fanta, sta utonila, ko se je prevrnil čoln, v katerem sta se vozila z dvema tovarišema. Prejšnji večer sta dobila diplomu kot graduiranca tukajšnje srednje šole. Oba mladeniča sta bila zelo priljubljena in njunega pogreba se je udeležilo veliko ljudi.

Smrt bivšega člana Winyard, O. — Tukaj je umrl Frank Straus, star 60 let. Doma je bil iz Kucenberga pri Žužemberku na Dolenjskem. Bil je večletni član SNPJ, toda razmere so ga prisilile, da je pustil jedrno pred nekaj meseci. Tukaj zapušča ženo, v Bridgeportu, O., tri brate, enega brata pa v starem kraju.

Obietnica Slovenskega doma Pittsburgh, Pa. — Slovenski dom je v nedeljo praznoval 22-letnico svojega obstanka z veliko zabavo in lastnih prostorih.

Prvi slovenski osteopat Cleveland. — Po dolgoletnih študijah na čikaški univerzi se je vrnil v Cleveland Fred J. Makovec kot doktor osteopatije. On je menda prvi slovenski osteopat v Ameriki in bo v kratkem odprl svoj urad na 6. cesti in Euclid ave. — Na višji šoli St. Ignatius bodo prihodnji ponedeljek graduirali trije mladi Slovenci — August Malenšek, Edward Bebevc in Jos. Modic. V bližnjem Bowling Greenu sta z odliko izvršili trgovski tečaj dve mladi Slovenki, Margaret Skube in Mary Hosta. Bili sta prvi v tesnopsiju in strojeplaju.

Rudarji prevzeli premogovnik

Lincoln, Ill. — Federalno sodišče je dovolilo rudarjem, ki so bili zaposleni pri Brewerton kompaniji, ki je pod upravo sodnih upraviteljev, da prevzamejo rov in ga operirajo tri leta. Med rudarji in sodnimi upravitelji je spor trajal še dalj časa radi neplačanih mezd, valed česar je rov počival.

Nemčija izziva Ligo narodov

Poročilo komiteja Lige narodov o persekuciji židov v Nemčiji naletelo na opozicijo. — Nemški boj kot proti Avstriji

Zeneva, 31. maja. — Nemčija ni več hotela odobriti poročila posebnega komiteja Lige narodov, ki se nanaša na preganjanje židov po fašistični vladi. Representanti Nemčije so posvarili člane komiteja, naj se ne vmešavajo v notranje zadeve Nemčije.

Vzlic opoziciji reprezentantov Nemčije proti poročilu komiteja, se bo o zadevi kratenja pravic židom v Nemčiji temeljito razpravljalo na zborovanju Lige narodov. Več članov liginega sveta je apeliralo na reprezentante Nemčije, naj fašistična vlada preneha s preganjanjem židov in članov manjšinskih strank, kateri so bili odstranjeni z vladnih pozicij.

Berlin, 31. maja. — Nemčija je poostрила boj kot proti Avstriji. Vlada je naznanila, da bo vsak Nemeč, ki bi skušal obiskati Avstrijo brez dovoljenja, kaznovan na plačitev globe \$1.400 in v zapor. Odredba se ne tiče nemških študentov, ki študirajo na avstrijskih univerzah, in trgovskih agentov. To je odgovor Nemčije na represalije avstrijske vlade proti fašistom v Avstriji.

Green o vladni kontroli nad industrijami

Predsednik Ameriške delavske federacije se strinja s načrtom da Roosevelt diktira meso, delovnik, cena in produkcijo

New York. — (FP) — "Delavske provizije v načrtu vladne kontrole nad industrijami predstavljajo najbolj napredno zakonodajno stališče napram kolektivnemu pogajanju in organiziranemu delavstvu," je dejal William Green, predsednik Ameriške delavske federacije v svojem govoru pred člani Harvard Business School kluba. "Dejstvo je," je rekel Green, "da vlada lahko izvaja učinkovitejšo kontrolo nad industrijami na podlagi predlagane zakonodaje kot jo je mogla na podlagi provizij protitrustnih zakonov. Slednji so preživeli svojo dobo in so danes brez pomena."

"Propozicije v novem načrtu jasno določajo, da imajo delavci pravico do organiziranja in kolektivnega pogajanja in do izvolitve svojih reprezentantov, da jih zastopajo pri takih pogajanjih. Bilo bi krivično in nepraktično, ako bi vlada dala delodajalcem in lastnikom industrij legalno in socialno pravico, na bazi katere bi se ti lahko upirali zahtevam po dostojni mezd, krajšem delovniku in delovnim razmeram. Taka zakonodaja ne sme biti enostranska, kajti delavci morajo biti deležni ekonomskih koristi, ki bodo nedvomno prišle iz uveljavljanja in uspešnega upravljanja te zakonodaje. Vsem mora biti jasno, da si delavstvo lahko zagleda te koristi s pomočjo organizacije kolektivnega pogajanja in potom izvajanja svojega ekonomskega vpliva."

"Ameriška delavska federacija je pripravljena na sprejetje te zakonodaje in sodelovanje z namenom, da bo izvajanje načrta vladne kontrole nad industrijami uspešno. Načrt ima revolucionarni značaj in izvajanje tega eksperimenta v ekonomskem, socialnem in industrijskem planiranju bo z zanimanjem opazoval ne samo ameriški narod, temveč tudi ljudstva v drugih državah. Uspeh tega eksperimenta zavisi v veliki meri od izvajanja istega."

POMOŽNA AKCIJA ZA ŽRTVE HITLERIZMA

Ameriško delavstvo se odzvalo apelu strokovne in socialistične internacionale za zbiranje prispevkov. Odpor proti hitlerizmu

New York. — Apelu Mednarodne federacije strokovnih unij in Delavske in socialistične internacionale za zbiranje prispevkov v pomoč delavskim žrtvam hitlerizma se je odzvalo tudi ameriško delavstvo. Internacionalni sta se obrnili na delavstvo vseh dežel, da priskoči na pomoč nemškemu delavstvu in prispeva v tako zvani Matteottijev sklad.

Ta sklad se je dosedaj rabil za podpiranje gibanja proti Mussoliniju in Pilsudskiju, katerega so organizirali izgnani ali pobegli italijanski in poljski delavci in liberalni voditelji. Sklad bo zdaj razširil svoj delokrog tudi na žrtve nemškega fašizma.

Ameriški odboru načelujejo Joseph Baakin, predsednik Workmen's Circle, Abraham Cahan, urednik "Jewish Daily Forwarda," profesor John Dewey od Lige za neodvisno politično akcijo, David Dubinsky, predsednik International Ladies Garment Workers unije, Morris Hillquit od socialistične stranke, Norman Thomas od Emergency Committee for Strikers' Relief, profesor Moras Lovett od Lige za industrialno demokracijo, Emil Rieve, predsednik pleninarske unije, in drugi. Urad odbora je na 3 W. 16 St., N. Y. C.

Iz konfliktnih poročil, ki prihajajo iz Nemčije, je mogoče razbrati, da je proti Hitlerju pričela vstajati opozicija med nemškim delavstvom. Na konvenciji nemške socialne demokracije pred par tedni so bili izvoljeni le levčarski socialisti v vodstvo stranke.

S kako velikimi težkočami se mora boriti ostanek delavskega gibanja, je razvidno iz tehe incidentov: Socialistični državni poslanec Adolph Biederman je bil umorjen na skrivnostnem način, ko je šel iz Kolina v Hamburg. Par ur po njegovem odhodu so našli njegovo truplo poleg železniškega tira. Nemško časopisje ni tega omenilo niti s besedico.

Teden pozneje pa so fašisti ugrabili na železnici Karla Severinga, bivšega pruskega premierja, ki je šel na sejo državne zbornice. Na železnici je dobil "živčno bolezen" in bil po fašistih odveden v neki sanatorij, "kjer bo ostal delj časa, da ozdravi." Na ta način so se fašisti iznebili njegove opozicije v zbornici.

Zasežena gotovina strokovnih unij in socialistične stranke znaša skoraj \$15.000.000. Fašisti so razdeljali ali konfiscirali 130 delavskih tiskarn in skoraj vse delavske domove in klube.

Svoboda v južnem Illinoisu

West Frankfort, Ill. — Štiri avtomobili deputijev so te dni pridrveli na farmo nekega rudarja-stavkarja, kjer so stavkarji praznovali v barnu rojstni dan svojega tovariša. Deputiji so bili obveščeni, da imajo stavkarji shod, nakar so zdrveli na farmo oboroženi s strojnimi in bombami in razpršili grupo kot razprši kragulj piščeta. Farmarja so aretirali in pozneje izpustili, ko jim je obljubil, da se prihodnji dan vrne na delo.

Stavka rudarjev za delitev dela

Staunton, Ill. — Po tritedenski stavki so se rudarji pri rovu št. 2 Mt. Olive & Staunton kompanije vrnili na delo po pogojih kot so jih bili predložili pred stavko. Sporno vprašanje je bilo delitev dela, na kar je kompanija pristala kot so rudarji zahtevali.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
VLASTI IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Naročnina: za Zdravne države (taven pol-
nast.) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol-
nast. \$1.50 za tretjo leto; za Chicago in Cincin-
ti \$1.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za ino-
strane \$9.00.
Subscription rates: for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cincin \$1.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne
vrnejo.
Advertising rates on agreement. Manu-
scripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:
PROSVETA
1657-48 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Morganova "prednostna lista"

V ameriškem privatnem bančnem sistemu je spet počilo. V glavnem gre za dohodninski dav-
vek bančnega kralja J. P. Morgana, kateremu se je izognil s tem, da ni prijavil oblastem do-
bičkov svojih finančnih institucij. Senatski preiskovalni odsek, ki za misleče delavce sicer v biva-
stvu niso prav nič nova, potrjujejo pa dejstvo, da privatni velebankirji s svojimi pritlikavskimi ustanovami na debelo odira-
jo ljudstvo in sleparijo vlado, ki je v njihovih rokah.

To je senzacija dneva, o podobnem pa smo že desetokrat pisali.

Bančni kralj Morgan je pred senatskim preiskovalnim odsekom priznal, da ni zadnjih par let plačal nobenega dohodninskega davka, da si njegovi letni dohodki segajo v težke milijone, katere pa taji s tem, da je svoje prejemke na zviti način "razdelil" med svoje partnerje in favorizirane osebnosti v ameriškem javnem življenju.

Finančni car Morgan kontrolira največje mednarodne finančne firme. Razmere in dogodki sedanje krize so pa prisilile senatski preiskovalni odsek, da je moral dregnuti tudi v Morganovo finančno gnezdo. V ta namen je najel energičnega pravnikarja Pecora, ki vodi preiskavo in za-
alisanje velebankirja Morgana. Za Morgana se je zavzel senator Glass, reakcionar prve vrste in Morganov "partner," ki je skušal osenčiti moč senatskega odseka in pravnika, kateri zaslišuje magnata v imenu odseka.

Morgan ima na svoji "prednostni listi" celo vrsto imen svojih najboljših prijateljev, katerim je podelil privilegije, da so lahko pokupili delnice njegove Allegheny korporacije po nižjih cenah kot so bile tržne cene. Prva lista "prednostnih" osebnosti je že bila objavljena, napovedujejo pa še eno, ki obeta vreči še več luči na Morganove manipulacije z delnicami. Delnice so njegovi prijatelji dobili pod roko in so znašale na milijone dolarjev. To se je zgodilo leta 1929, ko je bila tržna cena delnicam še visoka, zanje pa so plačali le polovično ceno. Lastniki teh delnice so naredili velikanske dobičke, ako so jih pravočasno vrgli na trg. Neki Morganov "partner" je na ta način v par dneh "naredil" par milijonov dolarjev.

V Morganovi "prednostni listi" so imena prominentnih osebnosti. Prizadeti so zakladniki Woodin, Rooseveltov neoficielni poslanik v Evropi Davis, pokojni predsednik Coolidge, general Pershing itd. Morgan je dajal svojim prijateljem "posojila," katera pa so čisto pozabili vrniti; rabili so jih za borzne spekulacije.

Ali bo federalna vlada končno spregledala, da je edina pbatena rešitev vsega privatnega bančnega sistema v nacionaliziranju bank? Od sedanje vlade ni pričakovati tako radikalnega koraka, kajti ona sama je aluabnica wallstreetških magnatov in velebankirjev. Ko jim je v prošlem marcu pretil polom, jim je hitro priskočila na pomoč s "bančnim praznikom," da jih je rešila. Delavstvo pa se mora iz tega naučiti, da si mora osvojiti ne le krajevno politično oblast, ampak tudi državno in zvezo politično oblast, s katero bo sprejemalo in izvajalo zakone, ki bodo v korist vsemu ljudstvu. Potem ne bodo več finančne senzacije, kakršna je prišla na dan prošli teden, mogoče.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

"Bric in — otroci"

Chicago. — Konvenčne priredbe je zadnji torek zaključila mladinska šola društva Pionirjev z uprizoritvijo tridejanke "Janko Bric in njegovi otroci", delo Katke Zupančičeve. Na programu je bilo tudi več drugih točk, deklamacije, pozdravni govori mladine, petje in igranje na harmoniko.

Igra je bila nepričakovano dobro proizvajana, posebno prvi del je šel gladko in živahno. Mary Reich pravi neke v svoji vlogi mlade gospodinje, da bi rada postala "igralka in pevka". Da ima igralski talent, je dokazala, ker je nastopala kot že prav dober diletant. Tudi njen brat Joe Koren je bil dober, vendar ga je Mary prekašala vseskozi. Domačega se počuti na odru tudi mali Emil Kmetec, ki obeta postati zelo talentiran igralec. Malo kdo zna pa tako dobro "kuhati jezo" kot Elica Zupančičeva, kar pa ji končno ne pomaga, ker se uklo-
ni grožnji s pestjo. Naslovno vlogo je igral Vladimir Alesh, ki je portretiral dobrega karakterja, počasnega farmarskega dolgina s kopico otrok. Frances Pintar v vlogi krošnjarice je bila originalna in živahna, dober tip kramarice.

Nastopilo je še več drugih otrok, vsi učenci in učenke mladinske šole, ki so pokazali veliko marljivost pri učenju. Izgovorjava je bila na splošno dobra in dokaj razločna, kar se niti o odraslih "igralcih" ne more vedno reči. Sploh je na naših odrh mnogo programov, ki po kvaliteti zaostajajo za tem programom mladinske šole društva Pionir, kar je priznanje vodstvu šole, ki je v rokah Katke Zupančičeve in Louisa Benigerja.

Udeležba na popoldanski prireditvi je bila srednja, zvečer pa dobra s plesom v obeh dvorah.

A. G.

Konvenčni humor

Delegatinja Simčič vprašuje, če je upravnik Godina kavkaškega plemena. Enkrat za vselej je treba pojasniti, da tu ni vprašanja, kdo je, ampak kdo ni.

Del. Lekše ima pipec. Ker je tudi Brus na konvenciji, je stvar v redu.

Zene clevelandskih delegatov so začele prihajati v Chicago. Nekaj je narobe.

Zelnik je predlagal, da bi zborovali zvečer. Najbrž ga peče vest zaradi njegove odsotnosti v soboto.

Kalifornijski delegat želi, da bi si delegatje zmanjšali dnevnice za pol dolarja. To pa zato, ker on jih ima menda največ.

Abram je iskal luno, našel pa je sonce, ki ga je tako spotilo, da je čutil porodno bolečino.

Tista živalica, ki skače.

Zanimiva prireditve

Loraln, O. — Dramski odsek Slovenskega narodnega doma uprizori v soboto, dne 3. junija ob 7.30 zvečer v SND šaloigro v dveh dejanjih "Sokratov god". Režijo vodi naš poznani kulturni delavec Louis Seme.

Osebe, ki nastopijo v tej igri, so: Sokrat (F. Ambrozich), Pindar (dr. F. L. Mramor), Kleon (F. Pavlič), Drakon (M. Polutnik), Terzit (F. Gorenšek), Titej (F. Jančar), Bulček (F. Pavlovčič), Ksantipa (C. Jacopine).

Šaloigra "Sokratov god" je izborna komedija in sleherni se bo imenitno zabaval ob njeni uprizoritvi. Vloge so v dobrih rokah, zato lahko pričakujemo dobre uprizoritve. Med dejanji bosta pela v kupletu L. Vidrič in Joseph Tomšič "Naklopi sva sedela" in "Jaz sem Kranjčičev Juri". Humorist Gorenšek bo zapel kuplet alabih časov. Prvi nastopi novoustanovljeni ženski trio pevskega društva "Naš Dom" — M. E. Polutnik, Angela Eisenhardt in J. Černe. Poleg bodo "Bodi zdrava, domovina" in "Moj dom". Na klavirju spremlja vse točke L. Seme, pevovalca.

Po programu bo ples in splošna zabava. Vstopnice za odrasle 35c, za mladino 15c. Ujudno

vabimo vse tujakanje in okoliške rojake in rojakinje, da pridejo na to prireditve vsi. Pričetek programa ob 7.30 zvečer dne 3. junija v SND.

Pub. odsek.

Delavska skupnost je potrebna

Nanticoke, Pa. — Delo me ne stara, ker ga za nas, ki smo izgarani, ni, in tudi za neizgarane ga ni. Pred par tedni se mi je sicer posrečilo, da sem dobil delo, toda bilo je tako, da ga nikakor nisem mogel zmagovati. Spet brez dela. To so delavčeve dividende. Na milijone nas je brez dela — kam vodi sedanji krivični sistem ljudstvo dežele? Ko so te izželi, ko so te pohabili in ti vzeli moči, te so vrgli na cesto. Na tisoče mladih mož in fantov je, ki bi radi delali, pa dela ni.

In verski humbug še danes vleče pri nevednem ljudstvu. V bibliji je zapisano, da prej bo šla kamela skozi šivankino uho kot bogatin v nebesa. To vleče se vedno. Zato pa mnogi verjamejo, da moramo imeti bogatine in reveže. Da mora velika večina stradati, medtem ko peščica bogatih trovtov ne ve kaj bi počela z bogastvom. V sredi obilice vsega mora ljudstvo stradati, da si je ono tisti faktor, ki je vse do-
brine ustvarilo, nad njimi pa go-
spodari peščica mogotcev. Komur to ni jasno, je ali zaslepljen, da ne vidi, da ne razume, ali pa noče razumeti, ker raje služi sistemu, ki ga drži v verigah — radi strahu.

Ljudstvo se nahaja v strašni krizi, kakršne ne pomnimo. Ali pa se je kaj zganilo, da si bi samo pomagalo, da bi zahtevalo? Se nič. Mirno trpi in na volilni dan odda svoje glasove svojim najzadostnejšim sovražnikom in izkoristilcem. Delavci in farmarji so v večini, pa niso zastopani v postavodajah. Zakaj ne? Zato, ker so brezbržni, ker pustijo, da jih "zastopajo" sovražniki. Kdaj se bo delavska masa zbudila in zavedla, da je rešitev edino je močna v masi sami? Čas bi že bil, da se zave kmalu! Delavstvo bi je boj med seboj — komunisti in socialisti — mesto da bi skupno nastopali. Brez skupnosti, brez skupnega nastopa in planiranega boja ne more biti zmaga! Delavstvo mora porabiti glasovnice sebi v prid. Glasovnica je tisto orodje, s katerim si delavstvo lahko pridobi vse!

Kapitalizem goji med ljudstvom bedasti nacionalizem, ker mu tako nese. V svojih rokah ima nešteto sredstev, s katerimi zastuplja delavske močane. Ima cerkve, časopise, šole, radio in vse ostale glavne pripomočke, ki so v njegovi posesti. Ljudstvo pa mora skrbeti, da iztrga iz rok zatiralcev vso moč, vso kontrolo nad dobrinami in industrijami, tako da bodo vsa potrebna sredstva služila ljudstvu kot celo. Nepotrebna sredstva se odpravi, da se ne bo še nadalje masa po-
neumnjevala. Da se doseže to, je ljudstvu treba močnega delavskega časopisa, potem katerega se bo učilo, da bo vedelo kaj ima storiti na voliščih.

Iz starega kraja sem prejel pismo, v katerem mi sorodniki naznanjajo, da je moj oče dne 18. aprila v 81. letu starosti preminil. Moja mati je umrla pred 44 leti, tudi na 18. aprila, leta 1889. Moj oče ni bil naprednega mišljenja, ker je živel v razmerah, v kakršnih živi večina ljudstva. Sam ni prišel na idejo, da bi spoznal pravo stran delavskega življenja. O očetovi smrti me je obvestil moj polbrat, ki sedaj gospodari na domu. Moj edini lastni brat Lojze, ki bo junija star 48 let, je naprednega mišljenja. Ostali bratje in sestre iz drugega zakona so pa kot večina delavstva, da si so dobre duše.

Henrik Pečarič.

Vabilo na klubovo sejo

Yukon, Pa. — Opozarjam članke tujaknjega soc. kluba JSZ, da se vsi udeležijo prihodnje redne seje, ki se bo vršila v petek, dne 2. junija, v navadnih prostorih. Ker imamo važne stvari na dnevnem redu, zato se potrudite, da boste vsi navzoči.

Rudolf Fradel.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Elizabeth, Ill., J. G.: — Ne priporočamo nobene firme.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

MALI JE PRIZNAL UMOR

Brat umorjenkininega moža je priznal umor. Nagovoril ga je brat, umorjenkinin mož. — Pobožnost morilec. — Kakšni nagibi so vodili morilca v umor

Ljubljana, 4. maja.

Grozovit umor Amalijske Ma-
ljeve, rojene Anžlovar, pri St. Vidu na Dolenjskem je postajal z vsakim dnem predmet večje pozornosti vse slovenske javnosti. Kakor smo že poročali, sta bila po nekaj dneh preiskave aretirana kot storilca umorjenkinin mož Andrej Mali in njegov 23 letni brat Anton Mali s Maličevega brda nad Tržičem. Oba sta sprva tajila umor, dne 2. maja zvečer pa je Anton Mali priznal, da sta z bratom umorila njegovo ženo. Umorjenkinin mož za zdaj še taji vsako udeležbo pri umoru.

Kako grozovito je bil umor izvršen, kako pretkano, a nespretno so morilci akušali zabrisati sled, dalje tudi skrivnostni tip Andreja Malija, ki je že stal nekoč pred sodniki, obdolžen umora, ki mu ga pa niso mogli dokazati, in ki je bil za pričo v procesu proti morilcu Lombarju in pri tem zaradi krive prisega nekaj dni zaprt — vse to je povzročilo, da se je javnost na vso moč zanimala za izid preiskave. Prav tako pa misli policija, da bo s tem umorom odkrila celo družbo zločincev, ki imajo že mnogo hudih dejanj in mogoče tudi umorov na vesti.

Ljudsko mnenje je trdilo že takoj po umoru, da je v umor gotovo zapleten umorjenkinin mož sam, ker so poznali njegov značaj bolje od umorjenke in njenih staršev. Policija pa je hotela najprej zbrati zanesljive podatke in šele nato izvršiti aretacijo Malija in morebitnih sokrivcev. V zadnjem dopisu o tem zločinu smo že navedli protislovja, v kateri je zašel umorjenkinin mož s

svojim opisovanjem umora. Ko pa so našli Maličvevo ukradeni kolo tisti dan po umoru v Šmartnem pri Litiji okrvavljeno, je krenila preiskava na sigurno pot. Policija je dobila sporočilo, da je Maličev brat Anton, ki živi na domačiji na Maličevem brdu nad Tržičem, ranjen v roko, da ima roko obvezano. To je bil nov migljaj, da je treba iskati zločince v Maličevi hiši. Detektiv je Antona Malija aretirat, ta pa je mirno dejal, da so ga najbrže zaradi srnjaka, ki ga je ustrelil v gozdu.

Ko so ga preiskali, so našli okrvavljeno obleko in na več mestih je imel roko obvezano. Anton Mali je trdil, da je zaklal arno in ko je klečal na njej, si je okrvavil obleko in ranil roko. Ko so ga vprašali, kje je bil v noči na 26. aprila — takrat se je dogodil umor, se je za hip zmedel, nato pa govoril, da je bil v Kranju pri sorodnikih in potem spet, da je bil doma. Toda policija je imela že dokaze, da so ga mnoge priče, njegovi znanci, videle v nedeljo 23. aprila, ko se je odpeljal v Ljubljano in potem dalje na Dolenjsko.

Policija je domnevala, da je bil Tone Mali tisti, ki se je od-
peljal s kolesom od St. Vida proti Litiji in pustil kolo v Šmartnem. Od Šmartna do Litije je šel peš, potem pa odtam z vlakom domov v Križe nad Tržičem. Na tej svoji poti od zločina proti Litiji pa Mali ni ostal neopažen. Ko se je razvedelo po deželi o umoru, posebno pa še o najdbi kolesa, se je javil iz okolice Šmartna kmečki fant Lojze Hostnik, ki se je v sredo 26. aprila zjutraj okrog petih vracal z vasovanja domov. Ko je prišel do Črnege potoka, je opazil pod cesto nekoga, ki je v potoku nekaj izpiral, poleg njega pa je ležalo kolo. Hostnik se je nekajkrat ozri nanj, neznanec pa je stopil na cesto, sedel na kolo ter se vprašal Hostnika, koliko je ura. Ta mu je odgovoril: Okrog petih

bo! — nakar se je neznanec od-
peljal s kolesom proti Šmartnu. Po poročilih v listu je Hostnik sklepal, da je srečal samega morilca. Javil je to policiji, ki ga je poklicala v Ljubljano. Tamkaj so mu pokazali Toneta Malija obleke in klobuk, ki jih je Hostnik takoj spoznal za lastnega neznanca. Ko so mu pokazali še aretiranca, Malija, je Hostnik potrdil: "Da, to je tisti, ki sem ga srečal na cesti..."

Potem je bila policija prepričana, da je Anton Mali eden od storilcev. In kdo bi bil drugi? Brez dvoma njegov brat, umorjenkinin mož Andrej. Zato so aretirali tudi njega. Antona so aretirali v petek 28. aprila, Andreja Malija pa 30. aprila.

Oba aretiranca so v Ljubljani zasliševali, a sta tajila dva, od-
nosno tri dni, čeprav je bilo to-
liko dokazilnega gradiva. Železne živce imata in kljub stalnemu zasliševanju sta tajila na vso moč. Vzeli so jima prstne odtiske, ki se ujemajo z odtisi na vratih in omarah ter Tonetovi odtiski z odtiski na kolesu. Pa kljub temu zanikavata krivdo.

Toda po večdnevem zasliševanju in kopici dokazov so živel Antona Malija popustili in dne 2. maja zvečer je priznal. Konfrontirali so ga s pričami, ki so ga videle potovati na Dolenjsko in na povratku domov, in to je 23 letnega morilca zlomilo. Priznal je: "Jaz sem jo umoril, bil pa sem najet od brata. Tudi je nisem jaz zaklal, marveč brat sam."

Njegov brat pa je krivdo še zmerom tajil in jo je tajil tudi še naslednji dan, ko so mu povedali, da je brat priznal. Tajenje pa je po tem dokazu in priznanju brez koristi zanj.

Naslednji dan, 3. maja so od-
vedli Malija Antona pod močno stražo v St. Vid na Dolenjskem. Dejal je namreč, da je on odne-
sel nož in da ga je spetoma vrgel v potok. Upa, da ga bo našel. Kakšen uspeh je imela ta pot, še ni znano.

Oba zločince sta se kazala zelo pobožnega, seveda gre za hlinjeno pobožnost. Ko so aretirali Antona Malija in vedli v Ljubljano, mu je padel iz žepa roženkranec. Nosil ga je najbrže nalašč pri sebi, da bi z njim kazal svojo pobožnost. Njegov brat Andrej, umorjenkinin mož, pa je rojen pretvarjalec. Po izpovedbah znancev je žena zelo cenila svojega moža, prav tako pa so ga cenili ženinji starši, oba Anžlovarja, ki se je Andrej k njim priženil. Za njegovo dotedanje življenje, ki bi kazalo Malija v zelo slabi luči, menda niso vedeli. Anžlovarja sta mu z veseljem dala hčer za ženo in ženi prepisala posestvo in hišo ter sta imela Andreja rada. Ko so Andreja Malija aretirali, sta dejala starša osupla in obupno: "Andrej je vendar ni. In če je on kriv, potem osumite lahko tudi naju, pa nas kar postavite na cesto in postrelite vse tri. Andrej je nedolžen. Le kako pride na tako misel?" Da so imeli umorjenkinin starši tako dobro mnenje o Maliju, ni nič čudnega. Ta se je znal pretvarjati. Takoj drugi dan po umoru je šel morilec k spovedi in na dan pogreba k obhajilu. Takrat pa je bil v cerkvi že precej nervozen, oziral se je na skrivaj po ljudeh in najbrže stulil v njih detektive. Kadarkoli so prišli orožniki k Anžlovarjevim, so našli Andreja, kako kleči pred sveto podobo in molči za rešitev duše umorjene žene. Ko so ga odvedli v ljubljanske zapore, mu je dala Anžlovarjeva nekaj klobas, češ, saj boš itak kmalu nazaj, izkazalo se bo.

Nagibi, ki so vodili oba morilca, se niso pojasnili. Gre vsekakor za več okolnosti, ki pa so vse zelo malo pomembne. Andrej Mali se je poročil z Amalijsko Anžlovarjevo šele pred dobrim letom. V ženitovanjskem pisumu je bilo določeno, da podedujeta premoženje drug po drugem. Mali je pogosto nagovarjal ženo, naj prepiše posestvo nanj, česar pa žena ni storila. Razumela sta se baje dobro. Andrej Mali je zidal v domačem kraju nad Tržičem novo hišo, kjer je hotel urediti sobe, ki bi jih oddajal v najem bolnikom, ki iščejo tamkaj zdravja. (Malijeva domačija leži blizu Golnika, znanega zdravilišča za jetične.) Denar za hišo je dobival od žene in njenih staršev, skupaj doslej okrog 70 tisoč Din. Je v tem vzrok umora? Ljudje trdi-

jo tudi, da je imel Mali no za visoko vaoto zavo in da jo je umoril puš-
bi dobil visoko zavarovan-
tem doslej ni nobenih po-
Se nekaj utegne biti, kar lo Malija v umoru: v kraju je imel žensko, ki je vzdrževal razmerje ta-
svoji poroki.

To žensko so aretirali, pa je sama najbrže trvela in ni vedela za Malijev ro. Obljubljal pa ji je, da godo, da jo bo vzel za ženo zato na tako strahotno znebil žene? Malijeva je Malijev razmerje ni v procesu proti Lombarju pa je zvedela, da se ženo su mudil pri tej ženi, smo že poročali je Mali v procesu proti Lombarju razbremenilna priča. Ko je kot priča prekal pri povedi, češ, da ga je Lombarj govarjal in krivemu pr-
Zaradi tega je bil nekaj prt. Takrat sta se zaka-
da prvič sporekla in od-
mogoče čakal Mali pri-
dne, da ženo umori.

Se je hotel Mali znebiti? Zelo verjetno pa je ta-
žena po tem močerm zvedela za stvari, ki bi Maliju škodovali, če bi nesle. Andrej Mali nam-
tako čist človek, kakršni smatrati Anžlovarjevi? Z vred sta bila tihotapca, nekaj leti je stal Andrej pred ljubljanskim sodiš-
tožen, da je ubil in omor-
ga tihotapca. Umor-
mogli dokazati in je b-
čen. Tudi za nedavno o-
ga morilca Lombarja je da je bil tihotapec. Z mi so imeli menda celo ki je plenila tihotapec, vedel, ali nimajo na vesti njih drugih dejanj. In barjem procesu je re-
goče Malijeva žena za stvari, mož se je bal, česa prijavila oblastem zaradi tega umoril? To da domneve policije, ki mogoče, in preiskava bo la, koliko je v tem re-
bi bil verjetno najmo-
gib za umor, ki pa so se ključili še zgoraj našle — in tako sta morila v 26. aprila na zverinski morila ženo oziroma s-
Kako sta izvršila umor-
ge podrobnosti, bo po-
iskava. Toliko je po P-
Antona Malija že govor-
mu je pisal, naj pride na Dolenjsko, a tako, o-
bo nihče opazil pri An-
vih. Anton je odpotoval ljo 23. aprila, se opet-
bratu, ki ga je skrivil v-
podu, kjer se je Anton dva dni. V torek 25. ap-
čer se je vtihtopal na-
aje, in ponoči sta z brati-
šila dejanje.

Da poročamo tako o-
tem odvratnem umoru, di tega, ker ta zločin po-
ko je bil zasnovan in iz-
lastno ženo, nima zlepa pri nas. Prav zato se tako zelo zanima zanj, je tudi, da bo vzporedno pojasnitvijo o-
družba podobnih tipov-
nosti, v katerih so m-
kar so.

Civil Liberties unija odstranitev jezar

Princeton, Ky. — Civil Liberties unija je poslala nerju Laffoonu formalno pismo za odstranitev jezar, htevo za odstranitev jezar, ga okrajnega ječarja, le-
sko leto pustil, da je dr-
v ječo, ugrabila in linča-
ga belopolca, Walter B-
ki je bil obtožen, da je-
tiral trgovino sosedu, ki-
šla v navskriž.

V smislu zakona bi je-
ječar avtomatično od-
kar pa se ni zgodilo. V-
je sedaj posegla Civil Liberties unija.

Delaware in Nevada prohibicije

Wilmington, Del. — litvah za preklie ome-
amendmentsa so zmagali z veliko večino, se gl-
čila. Delegatje, ki so b-
ljeni, se bodo sestali v-
24. junija na državni ka-
na kateri bodo podelili-
cije.

Reno, Nev. — Voliti-
žavi so se pri volitvah-
izrekli z veliko večino-
prohibicije. Vseh 17 de-
so dobili mokršč.

Deseta redna konvencija S.N.P.J.

ZAPISNIK

DESETE REDNE KONVENCIJE

SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
zborujoče v glavnem stanu SNPJ od 22. maja do — 1933

(Nadaljevanje 7. seje.)

7. točka (prej 6.) je brez ugovora sprejeta.
Br. Medveshek prečita naslednjo točko:
8. Upravni odsek ali gl. odbor sme z navadno večino povečati ali zmanjšati redne publikacije, kadar tako zahtevajo razmere, in pri tem ali znižati naročnino. Upravitelj listov sme sporazumno z upravnim odsekom določiti cene oglasov.

Br. Podboy predlaga, da se točko sprejme, kakor je bila predložena. Podpirano.

Br. Hočvar priporoča, da gl. odbor ali gl. predsednik pozove društva na letne seje, mesto da vsako posamezno društvo rabi prostor za sklicavanje sej.

Br. Gradišek (131) želi, da bi se cene oglasov znižale. Biti bi smele nad 50c za palec. Tako bi se lažje dobilo oglase.

Br. Alesh je mišljenja, da bi bilo umestno, da se prepusti točko odseku za ustanove in publikacije, ter da se preide na prihodnjo točko.

Predlog je z večino glasov sprejet.

Br. Medveshek poroča, da zadnji dve točki tega člena sta odseki za ustanove in publikacije.

XVII. Volitve delegatov.

Br. Medveshek prečita novo točko, ki jo je predložil gl. odbor. Ses. Zakovšek predlaga, da se točko sprejme. Podpirano.

Br. Somrak vpraša, ako ima vsakdo pravico kandidirati, tudi ki so zavarovani le za smrtnino. Br. Vidar pojasni, da je to v tem oziru povsem jasno.

Br. Bratkovich vpraša, zakaj ni določen dan, do katerega mora biti asessment plačan, da se more člana smatrati dobrostoječe.

Br. Medveshek pojasni, da mora biti asessment plačan do zadnjega v prejšnjem mesecu.

Br. Ambrozich priporoča, da se popravi, tako da bodejo trije deleži dveh članov v volilnem odboru.

Br. Alesh izjavi, da bo odsek upošteval Ambrozičovo priporočilo.

Br. Morsi smatra, da točka ni dovolj jasna.

Br. Alesh pojasnjuje, da so upoštevali sentiment. Na vprašanje sestre Močnik da tudi pojasnilo.

Br. Fisher (484) priporoča, da se naj smatra za namestnike, ki imajo za izvoljenih največ glasov. Svoje mnenje izrazita brata Grosdeck in Muhvič.

Br. Medveshek prečita točko z vsemi popravki:

1. Volitve delegatov za redno konvencijo se morajo vršiti na isti ali izredni seji društva in v času od 1. februarja pa do 31. marca konvenčnega leta, za izredno konvencijo pa v času, ki ga določi gl. upravni odsek. Nominacije so javne, volitve pa tajne. Voliti imajo pravico samo dobrostoječi in na seji navzoči člani. Dobrostoječi člani so vsi oni, ki imajo plačan asessment za mesec pred volitvami. Na volilno listo morajo priti vsi, ki so bili predloženi za kandidata in ki so sprejeli nominacijo ter imajo predpisane sposobnosti za delegata. Predsednik društva imenuje trije člani v volilni odbor, ki pa ne smejo biti kandidati za delegata ne namestnika. Kadar so trije ali več kandidatov, odločuje nadpolovična večina oddanih glasov; ako ni nadpolovične večine, se o volitvah med kandidatom, ki sta prejela pri prvih volitvah največ glasov. Ožje volitve se ponavljajo toliko časa, da eden od njih nadpolovično večino. Društva, ki so upravičena do dveh delegatov, volijo oba naenkrat. Za vsakega delegata se voli tudi enega namestnika. Volitve za namestnika se vrše na isti način kot volitve za delegata. Volitve, ki se ne vršijo strogo po tej točki, so neveljavne.

Pri glasovanju je točka z večino oddanih glasov sprejeta, kar je razvidno iz zapisnika.

Br. Medveshek prečita točko 2, kakor jo je sestavil gl. odbor. Sprejeto je le, da se glasi "trije števeci," mesto dveh.

Predlagano in podpirano je, da se to točko sprejme.

Br. Godina vpraša, če morajo združena društva, ki so oddala voliti istočasno. Br. Cankar pojasni, da to ni potrebno.

Br. Kris (408) priporoča, da se glede števecv določi tako, da kandidata izbere vsak svojega števca, tretjega pa naj izbere tretji.

Br. Bruce predlaga, da se točka vrne odseku. Želi, da se jo popravi, da se bo glasilo, da gl. upravni odsek združuje društva. Podpirano.

Br. Zaitz (Chicago) dvomi, če bi lahko upravni odsek ali gl. odbor prisilil društva k združenju.

Ses. Dmač želi, da se določi razdaljo med društvi, tako da v obdobju prisiljenih druženj ne bodo preoddaljena društva združena.

Br. Ferlin (447) pobija nasvet brata Brusa. Boji se namreč, da upravni odsek združi preoddaljena društva.

Br. Zevnik je mnenja, da je najbolje, da se združevanje prepušča društvom.

Br. Klopčič je prepričan, da bi glavni urad lahko združil društva z ozirom na zemljepisno lego.

Br. Radich govori glede števecv in nadziranja volitev.

Br. Zugel poziva delegate, da se naj najprej reši vprašanje, kaj združuje.

Br. Sular je prepričan, da sistem ne bo zboljšan, ako se združevanje poveri glavnemu uradu. Nasprotno, še več zmešnjave in nesporazumov bo. Ve za slučaje, kjer se društva pod nobenim pogojem ne bi hotela združiti z gotovimi društvi.

Predsednik vpraša, če je zbornica pripravljena glasovati. Ve se izreče za glasovanje.

Br. Groznik (254) zahteva besedo. Br. Somrak obžaluje, da se ne more dati besede, ker je zbornica baš kar odločila, da se sprejme.

Br. Groznik zahteva besedo v nujnem slučaju. Vpraša, ako se stavi dodatek k predlogu. Br. Petrovič ugotovi, da je mnenje zbornice, da je debata zaključena.

Predlog je z večino oddanih glasov poražen. Predlog je sprejet in je torej točka sprejeta kot čitana.

Br. Gorič (427) se pritoži, ker ni dobil besede, četudi se je prijavil prej kot nekateri drugi. Br. Petrovič obžaluje, da se to zgodilo, vendar pa prosi, da se upošteva, da podpredsednika mora napisati številko po vrsti kakor so dvignjene, kadar se je število delegatov oglašilo za besedo.

Br. Medveshek prečita točko 3 in prosi, da se takoj ugotovi, če je potrebno, da se uvrsti v to točko določba, da mora biti naročnik dnevnika.

Br. Petrovič z glasovanjem dožene, da večina smatra, da se ne rabi biti naročnik. Nadalje ugotovi, da je bilo to glasovanje le, da se dožene mnenje večine.

Predlagano in podpirano je, da se točko sprejme, kakor je bila predložena.

Br. Podboy želi, da se določi, kaj pomeni spoznanje krivim in civilnim sodiščem.

Br. Ferlin (447) priporoča, da se smatra vsa spoznanja krivim za zastarana po dobi osmih let.

Br. Vidmar predlaga, da se to točko odloži, dokler ne poroča odsek za ustanove in publikacije. Prepričan je, da bo o tem še dosti debate.

Br. Alesh ugotovi, da ta točka nima nobene zveze s publikacijami in se torej lahko takoj glasuje.

Sestra Simčič smatra za žalostno, da kandidat za delegata ni naročnik dnevnika.

Br. Debelak želi pojasniti, če se tiče tisto glede civilnih sodišč tudi manjših prestopkov. Br. Alesh pojasni, da se gre tu le za povere in podobno.

Br. Vufelič se strinja s točko, kot predložena, le doba šest mesecev pri društvu se mu zdi predolga. Br. Alesh pojasni, da so poiskali v tem vprašanju srednjo pot. Mislili so na take, ki hitro prestopijo k drugemu društvu, ko spoznajo, da pri svojem društvu nimajo dosti prilike do izvolitve.

Predlagan je zaključek debate. Podpirano in enoglasno sprejeto.

Br. Fisher vpraša, kdo trpi stroške v slučaju združenja? Naj se tu določi, če vsako društvo zase ali vsa enako.

Br. Alesh želi, da se v tem oziru poda kake nasvete.

Br. Muhvič opozori na dejstvo, da ima skoro vsaka država drugačne zakone glede zastarelosti. Treba torej paziti, da ne pridemo navzkriž s državnimi zakoni.

Br. Alesh poroča, da se je odsek zedinil za pet let.

Br. Troha pravi, da bi se določilo o civilnih sodiščih moralo popolnoma ertati.—Br. Kočevar (601) priporoča, da se dostavi, da mora biti delegat zmožen enega jezika, v katerih jednota posluje.—Br. Stigel (118) tudi misli, da določba o civilnih sodiščih ni umestna.—Br. Lučič (87) je odločno proti določbi o civilnih sodiščih, ako se misli pri tem tudi politične prestopke.

Br. Alesh zopet pojasni, da se gre v tem vprašanju le za povere. Ne tiče se prestopov, političnih kazni ali podobnega.

Br. Stigel se boji, da bi se lahko to določbo izrabljalo. Br. Alesh pojasni, da bo na to že pazil gl. odbor, ki ima pravico tolmačiti pravila.

Ses. Ambrozič (130) opozori na dejstvo, da je mogoče, da je obsojen tudi nedolžen človek.—Br. Pasich (82) je proti tej določbi o civilnih sodiščih, ker mi razpravljamo tu o naših zadevah, civilna sodišča pa nas nič ne brigajo.

Br. Zugel opozori predsednika, da je bilo že odglasovano, da se zaključijo debate in se glasuje.

Br. Hočvar (226) bi rad postavil protipredlog. Br. Somrak ugotovi, da zbornica ne upošteva novih predlogov.

Br. Medveshek zopet čita točko, kot je popraviljena:

3. Delegat za redno ali izredno konvencijo sme biti le tisti član, ki je zmožen čitati in pisanja katerega poslovnega jezika, in ki je član jednote najmanj dve leti in član društva najmanj šest mesecev pred dnem volitev, in kateri ni bil spoznan krivim sleparije, goljufije, povere ali tatvine od S.N.P.J. ali katere druge bratske podporne organizacije, njihovih krajevnih društev ali katerekoli civilnega sodišča tekom zadnjih petih let. Član, ki se v letu pred volitvami ne udeleži vsaj ene tretjine sej, ali član, ki je zastopnik kake življenske zavarovalnice (Life Insurance), ne more biti kandidat za delegata.

Točka je sprejeta kot čitana z večino oddanih glasov.

Br. Medveshek prečita 4. točko, kjer je spremenjen le datum. Br. Rimac želi, da bi ostalo po sedanjem, ko se pošljejo imena izvoljenih delegatov v glavni urad do 15. aprila, kajti včasih ni dovolj časa. Br. Medveshek je prepričan, da je do 10. aprila dovolj časa. Točka je z večino sprejeta kakor čitana.

Petnajst minut odmora.

Br. Mirmolja poroča, da sta dospela sledeča dva delegata: Joseph Kovačič (374) in Matthew Blondich (689).

XVIII. Vožnja in dnevnice.

Br. Medveshek predlaga, da se člen sprejme v celoti, kakor v sedanjih pravilih.

Br. Lekšan priporoča, da se črta polovične dnevnice za glavne uradnike, kadar so izven Chicaga. V istem smislu govori br. Pazman, ki stavi predlog, da se določba glede polovice dnevnice črta. Podpirano.

Br. Podboy stavi protipredlog, da se člen sprejme v celoti kot predložen. Podpirano.

Br. Medveshek pojasni, da se je odsek dobro zavedal, da glavni uradnik več potroši zunaj kot pa doma, zato žele, da ostane ta določba.

Pri glasovanju je oddanih za predlog brata Podboya 57 in za predlog brata Pazmana 86 glasov.

XIX. Volitve glavnih odbornikov.

Glede prve točke nima odsek nobene spremembe. Pač pa br. Tekautz predlaga in br. Lokar podpira, da se točka vrne odseku z naročilom, da vključi določbo, da se tudi vrhovnega zdravnika voli na konvenciji.

Br. Siskovič opozori, da bi se prej moralo razveljaviti prejšnji sklep glede vrhovnega zdravnika.

Br. Medveshek pojasni, da to ni potrebno, ker se lahko sprejme dodatek.

Br. Augustin in br. Vrtarich govorita v smislu predloga, da se voli zdravnik na konvenciji.

Br. Zevnik prosi za več previdnosti, kajti stvar je kočljiva. Mi ne poznamo zdravnikov, zato je v korist jednote, da gl. odbor izbere zdravnika, kajti oni imajo največ vpogleda v njegovo delovanje.

Predlagano je, da se debato zaključi. Podpirano in z večino sprejeto.

Br. Rimac smatra za potrebno, da vrhovnega zdravnika voli konvencija, kajti odgovoren je splošnemu članstvu in društvu.

Br. Olig je prepričan, da bi glavni odbor rajši ne imel te odgovornosti, toda tu se gre za koristi jednote. Če konvencija izvoli vrhovnega zdravnika, pa se ne skaže uporabnim, ali se naj samo radi tega skliče izredna konvencija, da se izvoli drugega? Zdravnik mora biti pod stalno kontrolo.

Br. Sostarich (16) je tudi mišljenja, da je najbolje, če zdravnika nastavi glavni odbor. Plača ni posebno visoka in zdravnikom pride ta služba v korist bolj kot reklama kot pa dejanski prejemki. Tudi br. Smrekar je mnenja, da gl. odbor izbere vrhovnega zdravnika.

Br. Siskovič je bil včeraj pod vtisom, da bo nastavljen vrhovnega zdravnika gl. odbor. Če ga hočemo tu voliti, potem naj rajši ostane kar v gl. odboru, kajti odgovoren bo konvenciji kot vsi glavni odborniki.

Pri glasovanju je oddanih za predlog brata Tekautza 67 glasov, za predlog, da ostane točka kot čitana pa 89 glasov. Sprejeta je točka kot čitana.

2. točka sprejeta kot čitana brez ugovora. Nobene spremembe.

Br. Medveshek poroča, da odsek predlaga 3. točko nespremenjeno v sprejem.

Br. Zevnik bi rad skrajšal konvencijo najmanj za pol dneva, zato predlaga, da se vrne točka odseku, ki jo naj popravi v smislu, da se pri volitvah v odsek smatra izvoljenim ose, ki dobe najvišje

število glasov. Če je torej izvoliti pet članov odseka, se smatra izvoljenim prvih pet po številu glasov. Posamezne odbornike in njih namestnike pa se voli z nadpolovično večino glasov.

Br. Grosdeck podpira.

Br. Podboy želi, da se ne spreminja sistema. Vsak mora imeti nadpolovično večino glasov.

Br. Siskovič vpraša brata Zevnika, če ne bi po njegovem bila potrebna nadpolovična večina. Na odgovor, da se pri odsekih ne bi oziralo na nadpolovično večino, br. Siskovič izjavi, da to ne bi bilo jako demokratično. Slučaj je mogoč, da pri ponovnem glasovanju zmaga oni, ki je imel malo glasov pri prvem glasovanju.

V istem smislu govori br. Vidmar, kakor tudi br. Poljšak, ki omeni, da bi po Zevnikovem načrtu lahko bil izvoljen tudi kdo s samo 25 glasovi.

Predlagan je zaključek debate. Podpirano in sprejeto. Predsednik ugotovi, da je lista govornikov izčrpana.

Pri glasovanju je poražen predlog brata Zevnika z večino glasov. Točka je sprejeta kot predložena po odseku.

Br. Medveshek poroča, da je odsek v 4. točki a) črtal besede "ter glavnega zdravnika"; sedanja točka b) odpade in sedanja c) je nova b). Brez ugovora sprejeto.

XX. Nadomestne volitve.

Vseh pet točk je brez ugovora sprejeto v nespremenjeni obliki.

XXI. Odpoklicne volitve.

Vseh pet točk je brez ugovora sprejetih ter ostanejo nespremenjene kot v sedanjih pravilih.

XXII. Sprejemanje prošilcev.

Točka 1: odsek jo predlaga v sprejem brez spremembe.

Br. Benedict predlaga, da se točko vrne odseku. Želi, da se sprejema v jednoto vse v Ameriki rojene belopoltnice, ako so drugače sprejemljivi. Podpirano.

Br. Malgal poroča, da je odsek dobil naknadno priporočila in da so radi tega pripravljeni vzeti člen ponovno v pretres.

Br. Terčelj predlaga, da naj bo omejitev po letih 16 do 45.

Br. Petrovič odloči, da se vrne zadevo odseku ter pozove vse one, ki imajo kake nasvete in priporočila, da jih takoj izročijo odseku.

Preide se na člen.

XXIII. Dolžnosti članov.

Obe točki sta sprejeti brez ugovora v nespremenjeni obliki.

XXIV. Kakšnih kandidatov se ne sprejema.

V 1. točki je a) sprejet brez ugovora nespremenjen. V b) se na predlog odseka doda brez ugovora besede: "ki so kadarkoli bolehal za sušico." Brez ugovora sprejeta tudi c) in d).

Glede odstavka e) se razvije debata.

Br. Muhvič predlaga, da se črta "sodne biriče." Br. Lekšan je nasprotnega mnenja; tu se moramo ozirati na naše principe.

Sestra Močnik je mnenja, da bi se pri onih, ki prestopijo iz mladinskega oddelka v odraslega te določbe ne izvajalo. Br. Tekautz je prepričan, da je umrljivost policajev manjša kot pa mnogih stanov, ki so zastopani med našimi članstvom. Sodni biriči sploh niso v nobeni nevarnosti.

Brez ugovora je debata zaključena.

Br. Pečnik izjavi, da ker je red potreben, je tudi policija potrebna. Br. Lučič pa opozarja na dejstvo, kolikokrat policija razbija po glavah nedolžnih delavcev, in kako naj potem takemu rečemo na seji "brat"?

Br. Muhvič se zavzema, da se to določbo o policajih in sodnih biričih črta. Naveda slučaje, kjer taki, ki radi te točke ne morejo biti člani jednote, ne dovolijo pristopa niti svojim sinovom in hčeram. Ne sme se pozabiti, da policija ni vedno nasprotna delavcem; znan mu je slučaj, ko je mestna policija nabila kompanijske pobojnike.

Br. Somrak dvomi, če je vseh slovenskih policajev in biričev nad 50. Zato ni vredno tu zgubljati časa.

Pri glasovanju je z večino sprejeto, da ostane točka nespremenjena.

Pri odstavku f) predlaga br. Vrtarich, da se črta besede "ki so bili kdaj kaznovani z zaporom za kakšno zločinsko dejanje proti osebni lastnini." Če to ostane, bi se lahko preprečilo vstop tudi takemu, ki je bil kdaj kaznovan radi kakih činov v boju med delavci in delodajalci.

Br. Medveshek pojasni, da se bo to dalo pojasniti, kadar prosi kak dober prošilec za vstop.

Br. Rimac podpira predlog brata Vrtaricha. Ako gladen človek ukrade hleb kruha, pa je že storil zločin proti osebni lastnini.

Br. Alesh prosi, da se tu ne razpravlja tako na široko o tem. Jednota je bila vedno na delavskem stališču in bo taka tudi ostala. Še nikdar ni nikogar zavrnil, ker je bil kaznovan radi tatvine kruha.

Pri glasovanju je točka z večino glasov sprejeta v nespremenjeni obliki.

Pri odstavku g) predlaga br. Lučič, da se dostavi i besede "ali katerikoli drugi podporni organizaciji." Odsek sprejme in je točka brez ugovora sprejeta s tem dodatkom.

XXV. Zvišanje zavarovalnine.

Vseh pet točk je sprejetih brez ugovora, kakor so v sedanjih pravilih.

XXVI. Znižanje zavarovalnine.

Odsek predlaga novo točko:

1. Kadar član želi znižati zavarovalnino, se mora za to prijaviti tajniku svojega društva, kateri mu izpolni zadevno prošnjo za znižanje in katero mora član lastnoročno podpisati, kakor tudi društveni uradniki.

Brez ugovora sprejeto. Sedanja točka 1 dobi številko 2. Brez ugovora sprejeto.

XXVII. Suspenzija.

Br. Medveshek priporoča na koncu prve točke spremembo v smislu priporočila glavnega odbora.

Br. Ferlin predlaga, da se suspenzija podaljša iz enega na dva meseca. Ni podpore.

Br. Zevnik je mnenja, da v smislu zakona postane član zopet dobrostoječ, ko hitro poravnava asessment.

Br. Medveshek pojasni, da je br. Vidar dal odseku točne podatke glede zakona. Tozadevna določba ni proti zakonu.

Br. Bruce predlaga, da ostane točka kot v sedanjih pravilih. Br. Lučič podpira. Br. Vidmar tudi zagovarja točko v sedanjih pravilih.

Brez ugovora je sklenjeno, da se debato zaključi.

Br. Mirmolja priporoča, da se suspendiranim odvzame 5 dni, črtanim pa 10 dni bolniške podpore. Mnogi se pustijo suspendirati in črtati, ko hitro pa zbole, pa hitro poravnajo asessment.

Br. Malgal poroča, da so odseku bili opisani slučaji, kjer je član posodil denar, da je plačal asessment, potem pa takoj vložil nakaznico za bolniško podporo.

Br. Rimac se strinja s bratom Zevnikom. Naveda v primeru druge podporne organizacije.

Br. Vrtarich želi, da se vrne točko odseku.

Br. Junko (121) zagovarja predlog odseka in naveda slučaje pri lastnem društvu.

Br. Novak pojasni, da bo ta nova določba imela dober učinek, kajti člani bodo bolj pazili, da ne bodo suspendirani. Ta določba ni prav nič prestra. Mnoge druge organizacije imajo drastičnejše določbe.

(Dalje prihajajo.)

Tone Seliškar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

— Kaj premišljuješ, Justin, ga je vprašala in sedla kraj njega.

Zalostno se ji je nasmehnil.

— Tudi ti bi na mojem mestu! Je dejal potrt. Nič drugega mi ne preostaja nego premišljanje.

— Si v skrbeh za Ano?

— Da, za Bogdana!

— Vsi bomo skrbeli zanj. Ne boj se!

Da, to rad verjame Marti. Zvesta je, nič ni v nji takšnega, da bi se tresel zanj. Močna je.

— Hvaležen ti bom, Marta, če ji boš stala ob strani. Ana težko prenaša.

Ni lahko najti izbrane besede človeku v nesreči.

V Marti gori silen ogenj upora. V njeno skladnost se je zagvozila ta nepričakovana strahota, ki se je otepa in brani, pa jo vedno bolj prevzema. Poleg nje sedi človek, ki so ga nasilno iztrgali iz domačnosti in ga obsodili na smrt. Da, to je smrtna obsodba, obsodba množice! Prvi bo padel, drugi ne, četrti in peti bosta zadeta, šest se bo vrnil, toda vsi so poginani pred smrt. Samo izvoli, gospa Koščenka! Zbiraj po mili volji! Vsi so tvoji!

— Ko se boš vrnil, pravi naglo, kakor da se je zavedla resničnosti, bo Bogdan že velik. Otroci so vsak dan večji in drugačni.

— Misliš, da se bom? jo ujame za besedo.

— Se boš, če boš veroval v vrnitev! pravi prepričevalno.

— Verovati v vrnitev? razlaga Justin, to se pravi verovati v možnost, da se me vse krogle izognejo! Če pa si predstavljaš na primer strojno, ki bliskovito in nepretrgoma strelja v napadajoče oddelke? Ali pa šrapnele, ki te zviška obsujejo s točo jeklenih krogel in razneskov, Bombe iz aeroplana, Spopade na nož? Tisoč možnosti, da najdeš junaško smrt! Junaško, haha! Ko bi vedeli, s kakšnim navdušenjem odhajam v boj! Nisem stotnik Leschnigg.

— Ne samo ti! Mnogo, mnogo jih je, ki preklinjajo to vojno in vse one, ki so jo napravili. Toda te stvari niso za današnje uro. Našel si vrsto možnosti smrtnih ran. Verjamem ti. Toda nihče se ne odpravlja na vojno z mislijo, da bo smrtno zadet. Da, pa vendar: Včeraj sem videla na postaji moža, ki je jokal in tarnal ženi: Nikdar me ne bo več nazaj! Zanj sem trdno prepričana, da se res nikoli ne povrne. Ne verujem v usodo, ne, ne, človek se ne sme nikdar z njo sprizniti! Slabiči govore: Kar mi je namenjeno, se bo zgodilo. To ni res! Zakopljem se v misel, ki te bo rešila, ne v misel, ki te ugonablja!

Justin je ves močan ob tej ženski. To ti je res vražja ženska, ki se znajde v največji zmešnjavi. Kakor je bil prej že jezen in nejevoljen na vsako delo, si je zdaj kar želel, da bi čimprej uredil to gnezdo mehko in prijetno.

V duhu si sestavlja povratek. Kakšno veselje bo tedaj! Vse bo drugače! Bogo bo morebiti že shodil, Ana se bo popravila od vseh teh skrbi in hudih ur. Predstavlja si prihod polkov v mesto, ki bo okrašeno z zastavami. Z oken bodo metale ženske rože in poljube, na Gradu bodo streljali s topovi, on pa bo doma, obkoljen od svojih dragih, pripovedoval malomarno, kakor da ni bilo vse skupaj vredno počenega groša.

— Ah, malo smo se zlasali, to je bilo vse. To odlikovanje? Prava figa! Sovražnikovega generala sem za ušesa pripeljal v naše postojanke.

Prijelo se ga je nekakšno razkošno veselje. Spremenil se je naglo kakor otrok. Prižgal si je cigareto in se udaril po kolenih.

— Prav imaš, Marta! Ko se bom vrnil, bom začel novo življenje!

Skočil je po lestvo in začel zabijati žeblice. Z lestve je gledal navzdol na Marto, ki je jemala kozarce iz košare, in se ji je zasmeljal.

— Ampak za slovo te poljubim, Marta, da veš!

Vrnil se bo, si je dejala. Tako se ne smehljajo oni, ki jih ne bo več nazaj.

— Da, je dejala veselo, poljubi me!

Prišel je žvižgati. Včasih je pogledal skozi okno v njihovo stanovanje. Zavesa na vzhodnem oknu je bila spuščena.

— Bogdan še kar spi, je dejal.

Mimo okna je semtertja zanesel veter zastavo, ki se je v velikem loku zopet leno spustila navzdol, kakor bi mimo okna zaplavala ogromna ptica.

Na cesti se je oglasila harmonika. Na okrašenem vozu so se fantje peljali v kasarno. Harmonika poje, fantje pojo in maha jo z rožami. Starejši možje sede na zadnjem koncu voza in pojo sključeni vase. Ljudje stoje kraj ceste in gledajo. Star gospod je zamahnil s klobukom in zaklical:

— Heil! Heil!

Njegov klic je zakrkal med ropotom koles in utonil v oblaku prahu, ki se je vlekel za vozom.

Opoldne so jedli še pri očetu. Otroci so imeli Bogdana pri sebi v sobi, odrasli pa so sedeli v kuhinji. Čudili so se Justinu, ker je bil dobre volje ter ni nič kazal potrtosti in malodušja. Mati je nakupila klobas in sira, spekla maslen kolač, Adam mu je prinesel steklenico konjaka iz mesta, sestre so mu kupile nekaj škotel najboljšega tobaka in ko je vse to tlačil v nahrbtnik, se je smejal in šalil:

— Dali mi bodo poseben voz, da bom vse tole zvozil na fronto!

— Toda, Justin, pazi se! Je jadikovala mati. Ne sili naprej, če ti ne bo treba!

— Ne, ne! Sili bom nazaj, samo če me bodo pustili!

Adam je bodril Ano po svoje. Hudo mu je bilo, zelo hudo. Sili se je, da bi jedel, pa mu ni šlo, venomer je prestavljal vilice in govoril Ani:

— Dokler bom zdrav in močan, da bom lahko delal, se ti ni bati nič hudega. Naša si, kakor so vsi naši. Bo že tako. Stanovanje ni drago, s fantom boš imela itak dovolj opravka, če pa bi stvar le predolgo trajala, si boš poiskala kako službo, ko znaš! Teh pa se zdaj ne bo manjkalo, ko je toliko moških odšlo. Za Justina se ne boji!

Adam se boji, kako se ne bi! Danes poročajo dnevniki o prvih praskah ob Donavi. Železniški most so razstrelili.

Dopolodne je zvedel, da je bilo mnogo Slovencev aretiranih in odpeljanih v zapore. To so arbofilci, je razlagal ženi, ki nočejo Avstrije. Hočejo, da bi Slovenci prišli pod srbsko krono.

Materi je to španska vas. Kaj ji mar vse to, zanj ni sovražnikov. Vsi ljudje, ki morajo v vojsko, so nesrečni, pa naj so že naši ali srbski.

— Lakota bo, boste videli, je dejala. Pravijo, da bo moke zmanjkalo. Treba se bo založiti.

(Dalje prihodnjik.)

zdaj zapušteni. Žitna skladišča so polna blaga, ki ga ni mogoče spraviti v denar, vino razliva jo — a ljudstvo strada. Kako dolgo še?

Milano, avgusta 19—

Delam kot strugar v fabriki, oddaljeni nekoliko kilometrov od Milana. Živim med delavci in spoznavam njih sedanje življenje, njih nade muke in nakane. V moji fabriki dela nekaj sto delavcev. Delo je mučno, mezde mizerne. Delavec zasluži povprečno 12 lir na dan, a tedensko mu odbijejo okrog 5 lir za zavarovanje in sindikate. Najnujnejše stvari jim manjkajo. Kruh in riž se dražita.

Delavec, ki ima srečo, dela 300 dni letno po 8 ur dnevno, lahko zasluži letno največ 4800 lir. Navaden vojak, prostak fašistične milice dobi letno za svoje lenarjenje 9574 lir vrhu državne oskrbe, a podoficir 28.500 lir. Zato pa zaslužijo oficirji milice od prvega konzula do centuriona nekaj več kot dvakratno plačo vseučiliškega profesorja, profesorja na gimnaziji in rektorjev višjih, namreč 62.741 do 36.590 lir. Naša tovarna dela samo tri dni na teden. Tovarna je podobna kasarni in v nji vlada kasarska disciplina. Med delom je vsak pogovor prepovedan. Obkoljeni smo od ovađuhov. Ti špionarji, nadzirajo, vohajo, vprašujejo in prisluškujejo ter javljajo vse, kar so kje slišali, pogosto naporno razumljeno in zavito.

Samo med izkušeniimi in zvestimi prijatelji se snujejo skupine, ki diskutirajo o političnem položaju. Njih molčanje je izraz premaganosti. Fašistični sindikati se izogibljajo, kolikor je mogoče. Delavci jasno vidijo silno krivico, za katero morajo žrtvovati svoje male mezde. Vse ponudbe fašizma, ki jim jih dajejo, odbijajo. Case populare, zgrajene za delavske domove, bi bile prazne, če ne bi bili v njih nastanjeni nižji uradniki Fascia. Delavcev ni nikjer, kjer kadijo s tamjanom.

Milano, septembra 19—

Danes so aretirali G-a, kar sredi dela. Vsi so mu zaupali in vsi so imeli radi tega človeka s črnimi lasmi v pisanem suknjiču, z vedno smejočimi se ustni in ostrim jezikom. "G., zapoj nam" — so klicali tovariši. In on se je skril za svojo roko ali pa se je sklonil na vreteno in pel pesmico, ki je bila neki dan priljubljena na Pasquinovem kipu:

Mussolini, krivokletnik tak, on je velik res lisjak. Med ljudmi se širi vzdih: kdaj, kdaj planemo po njih ...

Ali katero drugo, ki kroži po milanskih fabrikah in ki jo pojo v milanskem dialektu, pesem o "složnosti" med ljudstvom in Fascijem:

Lačen je in nima kruha, pas zategne, vendar poje. Peti mora, a če ne, krogi v čelo, naj umre. Saj razumem, bedna žrtev, ljubaj me, sicer boš — mrtev.

Kadar se je prikazal nadzornik ali kak drug priganjač, tedaj je gledal G. tako nedolžno s svojimi sivimi očmi, da bi ganil celo goloba. Danes so ga ovdili kot političnega agitatorja. Davi je prišel podoficir z dvema milicijskoma ter so ga ovedli. Seveda so ga spremljali z nabitiimi puškami. Gorje delavcu, ki bi se drznil zavzeti zanj. Zvezali so ga kot navadnega zločinca ter suvali pred seboj. Vsa tovarna je bila pokonci. Delavci so se zbirali. "Toda zakaj vendar? Kakšni so razlogi? Pokažite ukaz za aretacijo!" Za te žbire je gola sablja najboljša pojasnitev. Ničesar nismo mogli storiti, marveč smo solidarno sklenili, da bomo družino aretirane sodruga vzdrževali iz svojih sredstev.

Naslednjega dne so nas delavci iz raznih drugih podjetij vpraševali, kaj se je dogodilo z G-om. V podjetjih zelo hitro zvedo o vseh dogodkih, ki dnevni tisk molči o njih. Videti je, kakor da prodirajo vesti z zrakom in svetlobo skozi okna in ključavnice, s tako nenavadno brzino se širijo. V podjetjih najde odmev vsak dogodek, ki bi bil lahko znak upora. Vsa dan je kaj takih novic, nepričakovanih sporov zaradi mezde, maščevanje, nasilni spopadi. Delavec zve vse to v podjetju. Nad njegovo glavo visijo temni, črni oblaki nevihte, in tu ter tam šine kak blisk.

(Konec jutri.)

Henry Arnold, vodja progresivnih rudarjev, ki je bil kratkim ubit od kompanijskih pobožnikov v Duquoinu.

Sirovo mleko kot zdravilo

Uspešen lek proti revmatizmu

Znanstvena medicina raziskuje zadnja leta čedalje bolj stare ljudske zdravilne načine in ljudska zdravila ter je v tem oziru dosegla že marsikakšen presenetljiv uspeh. Takšen uspeh je dosegel v najnovejšem času tudi docent dr. Grgurina v Opatiji s sirovim mlekom, ki velja med pastirji že od pamtveka za izvrstno zdravilo.

Do tega je prišel prav za prav slučajno. Zdravil je pacienta z zelo trdovratnim revmatizmom v sklepih, a z vsemi mogočimi metodami ni dosegel niti tega, da bi revežu olajšal silne bolečine. Bolj za to, da bi pacienta pomiril, mu je odredil nedolžne obklade s sirovim mlekom. Učinek je bil nepričakovan. V 48 urah so bolečine popolnoma prenehale, a znaki bolezn, kakor oklelina, so izginili. Čez nekoliko dni je zdravnik z obkladki prestal — takoj se je bolnikovo stanje zopet poslabšalo. A bolezen je spet nazadovala, čim jih je znova uvedel. Bilo je očitno: obkladki s sirovim mlekom so se obnesli izvrstno zoper revmatsko obolenje.

Sedaj je začel dr. Grgurina preizkušati njih učinke seveda tudi proti drugim boleznim in se je moral prepričati, da odpravlja bolečine tudi pri nevralgijah, "škrkih", žolčnih in obistnih boleznih, anginah, pljučnicah itd. Večinoma zadostuje že en sam obkladek, da se pokaže učinek. Ta mora imeti podlago v sirovem mleku samem, kajti poskus s kuhanim mlekom so ostali brez rezultata. Bržkone gre za

Slab okus v vaših ustih

je eno znamenje nepravilnega delovanja vaših organov. Lahko je slaba prehrana, ne dober tek, slabo odvajanje, neudolžna čreva, ne dovolj nočnega počitka, draženje, itd. kar znači potrebo za dobro TONIKO.

Nuga-Tone

je bila predpisana po zdravniški specializaciji za tako stanje. Nuga-Tone popravi slabo delujoče vaše organe v premočljivo kratki dobi. Ni treba nadaljevati sitnosti s čim in prijateljem. Pojdite v lekarno in za en dolar si kupite eno mesečno zdraviljenje—Nuga-Tone se prodaja pod imenom, po dražet dnevih se vam vrne denar ako niste zadovoljni.

V JUGOSLAVIJO

Prijetno je potovati na Hamburg-American Line parnikih v kateremkoli času, kajti opremljeni so s

STABILIZATORJI

(Anti-Roll Tanks)

ki zmanjšajo gugalno parnika na minimum. Redna tedenska odplutja iz New Yorka v Hamburg s hitrimi internimi leti v eni do dve noči.

OD NEW YORKA DO LJUBLJANE IN NAZAJ TRETJI RAZRED \$171.50

Za podrobnosti vprašajte katerokoli lokalnega agenta ali

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 N. Michigan Ave.

AGITIRAJTE ZA "PROSVETO"

Dino Montanara:

PODZEMSKA ITALIJA

(Prevedel Mile Klopčič.)

Temnica na Portolongonu je najbolj znana v Italiji. Je še drugih strašnih ječ: San Stefano, Mastio di Volterra širijo svojo žalostno slavo. Italijanske temnice so strašnejše od katerikoli v drugih državah. V Italiji niti ne mislijo na kakšne reforme v temnicah. Postopanje s kaznjenci se roga vsaki civilizaciji. Neizodostna hrana (vsak dan enkrat krožnik juhe, a jutraj kos kruha), umazanost in blato v celicah in samicah, vsi prostori zabiti z deskami, ki ne propuščajo ne svetlobe ne zraka, neprestana služba, ki jo odreja osebe po svoji mili volji in simpatijah. Izvrševanje teh odredb nadzirajo nešolani, od fašizma razdraženi ljudje, ki morajo biti v svojem večnem strahu za skorjo kruha prepričani, da kriminalni in politični kaznjenci ne zaslužijo poštenega ravnanja in usmiljenosti. Najhuje je tistim, ki so obsojeni na samotni zapor ter so v novi temnici, kjer je prostora za 300 kaznjencev. V ozkih, mračnih samicah sedijo kaznjenci po ves dan zaprti, tu opravljajo potrebo in tu tudi spijo. Vsa dan gredo le za eno uro na zrak, osvežijo, nikoli jim ni dovoljen pogovor in nikakega dela jim ne dajo. Med njimi je mnogo anal-fabetov, ki si ne morejo krajšati časa s čitanjem knjig. Ta kaznen je rafinirana počasna mori-

tev. Skozi linico na vratih celice sem videl te nesrečnike, kako leže stegnjeni na deskah po cele ure, brez dela, nepremični, med sivimi kamenitimi stenami v svojih žakljevinih oblekah, mrtveci, ki dihaajo.

Vsi politični kaznjenci na Portolongonu se morajo pokoravati posebnim odredbam, ki jih izvajajo s posebno brezobzirnostjo. Do njih ne sme priti nobena beseda, noben znak iz vnanjega sveta, lastne knjige in časopisi so jim prepovedani. Nameščenci jih sovražijo in jim ne dajejo nikakih olajšav. Njih celice so razdeljene med celice kriminalcev, tako da je vsako medsebojno občevanje izključeno. Razlike med kriminalnimi in političnimi kaznjenci, ki eksistira skoro v vseh državah sveta, v Italiji ni. Ti politični kaznjenci, izkušeni ljudje, odvnetiki, časnikarji, zdravniki, inženirji, profesorji, poslanci, delavci in kmetje so krepki in nepremagljivi. Svoje muke prenašajo z mirom, polnim nade. Osebo poznam mnogo od teh političnih v Portolongonu. Z nekom od njih sem mnogo let v pristnem prijateljstvu. Zdal mi je bilo mogoče, da sem eno uro govoril z njim. Dal sem ga prilesti, zaprt v kletko, ki je vzdignjena v steno, mi je pripovedoval vse, kar je vedel o svojih sodrugih tu v ječi, in o tistem, kar je bilo prej na svobodi. Hoji pogovori z ostalimi kaznjenci so se tikali dogodkov v ječi, svojemu prijatelju pa sem sporočil vse, kar so mi naročili, naj mu

javim. Svoje vznemirjenosti ni izdal, brzdal se je. Govorila sva stvarno in mirno. A ko sem se pri slovesu dotaknil njegovih ust skozi rešetke, sem čutil, da drhti.

Moral sem prenočiti na otoku, ker je parnik odhajal šele naslednji dan. Bilo je vroče in spati nisem mogel. Nепrestano mi je bila pred očmi temnica. Kdaj bo italijansko ljudstvo zrušilo fašizem? So države, kjer že gradijo novo življenje, a Italija se pogreza zmerom globlje v barbarstvo.

Tu v Livornu me je pričakal prijatelj. Pripovedoval mi je o pristaniških delavcih, o delavcih iz pokrajine in okraja, o veri v bodočnost in o siromaštvu, v katerem živijo. To mesto je bilo zmerom center močnega duha in ostalo je zvesto svoji tradiciji. Zdi se mi, da se do semkaj glase s Korzike pesmi o svobodi.

V vlakcu Livorno-Milano, avgusta 19—

Potujem v Milano, da poiščem dela v neki kovinski tovarni. Moji delavski papirji me že čakajo. Zdal moram zbrati vse svoje tehnično znanje, ki sem si ga pridobil v času svojega izgnanstva v Franciji. Bo že šlo nekako.

Vozim se skozi bleščeči pas marmorja Lunigiane, kjer živi revolucionarno ljudstvo rudarjev. Obronki Apeninov delijo Spezijsko od srednje Italije. Plodne ravnine Emilije, bohotna lombardijska zemlja onstran Poa, nekdanj najbogatejši kraji, ležijo